

De hardnekkigheid van onveilig gedrag

Wie klauterde niet graag als kind? Op daken en in bomen. Als er een dakpan los ligt, is het ook logisch dat mensen hun vroegere behendigheid aanspreken. Het is in Nederland vaak een hellend dak, je schuif de pannen omhoog en klimt over de pannenlaten naar boven. Een gecalculeerd risico.

Maar oliedom als je naar de cijfers kijkt. Dat zijn cijfers die ontstaan als we over individuele situaties heen een analyse doen. Die cijfers schreeuwen 'zelfoverschatting' én 'een ongeluk zit in een klein hoekje'. Voor zonnepanelen geldt dat die meestal op een dak moeten worden geïnstalleerd. De cijfers spreken boekdelen. Ten eerste de meldingen over zonnepaneleninstallatie. Mensen melden bij de Inspectie wat ze zien bij hun eigen huis, in de straat of op een willekeurige andere plek. 80 procent daarvan gaat over het risico op vallen. Ten tweede wat inspecteurs aantreffen als ze toezicht houden. In 70 procent van de gevallen wordt dan ter plekke een boete voor valgevaar aangezegd.

Tot slot zijn er die situaties waarbij een ongeval te betreuren is en inspecteurs onderzoek doen. In 80 procent van die gevallen is iemand van of door het dak gevallen. Die cijfers, met name de combinatie van die cijfers, geven een ijzersterke indicatie dat er te vaak niet veilig wordt gewerkt. Terwijl het bekend is wat je moet doen. De arbocatalogus geeft echt uitstekende veiligheids-maatregelen aan, zoals steigers bouwen of dakrandbeveiliging aanbrengen.

'Daken met lichtplaten zijn blijkbaar extra gevaarlijk'

KIJK OP

Rits de Boer Foto: Nederlandse Arbeidsinspectie

Rits de Boer

Inspecteur-generaal Nederlandse Arbeidsinspectie

Waarom is het verkeerde gedrag dan toch zo hardnekkig? De literatuur toont dat we als mensen de neiging hebben onze vaardigheden te overschatten. We zien onszelf als bovengemiddeld en onderschatten risico's en de kans dat iets verkeerd afloopt. Ter illustratie: het merendeel van de mensen vindt zichzelf een beter dan gemiddelde chauffeur. Aan de kennis en middelen ligt het in elk geval niet. Want bij inspecties blijkt vaak dat werkgevers en werknemers best wel weten wat nodig is.

Maar weten is nog geen doen. Het komt regelmatig voor dat de hulpmiddelen voorhanden zijn, maar in de bus ongebruikt achterblijven. Ook komt het voor dat er, ondanks instructie en hulpmiddelen, alleen veilig gewerkt wordt als de baas er bij gaat staan. De betreffende werknemers ontslaan lost het probleem voor de werkgever tijdelijk op, maar veroorzaakt direct een nieuw probleem: de noodzaak een nieuwe installateur te vinden en er dan voor te zorgen dat die wel veilig werkt. En vergeet niet, installateurs en andere werknemers kunnen in de huidige arbeidsmarkt relatief makkelijk elders aan de slag.

Leiden deze waarnemingen dan tot fatalisme en berusting in de onvermijdelijkheid van het 'menselijk tekort'? Nee. Want bedrijven die wel veilig werken, bereiken dat niet zonder slag of stoot. Daar wordt onderkend dat menselijk gedrag taai is, maar ook dat dagelijkse aandacht, zeer regelmatige instructie en herhaling door de werkgever en een open cultuur om te leren van fouten, de sleutel tot succes zijn.

Ik ontsnap op dit onderwerp niet aan de volgende noodzakelijke waarschuwing en alertering. Daken met lichtplaten zijn blijkbaar extra gevaarlijk! Lichtplaten zijn vaak niet sterk genoeg (meer) om een persoon te kunnen dragen. Ik houd me aanbevolen voor reacties van mensen die hier specialistische kennis over hebben, want in de afgelopen periode hebben we meerdere dodelijke ongevallen gezien als gevolg van vallen door lichtplaten heen. Ga het dak dus nooit op zonder veiligheidsmaatregelen en wees extra voorzichtig bij lichtplaten. ❖